

Danijel Kastelic
državni svetnik

Številka: 602-07-1/2021/1
Ljubljana, 22. 2. 2021

2

Gospod
Alojz Kovšca
predsednik
Državnega sveta Republike Slovenije

Zadeva: Pobuda za sistemsko ureditev pravice do spremljevalca na poti v in iz vzgojno izobraževalne ustanove za otroke in mladostnike s posebnimi potrebami

Na podlagi 66. in 98. člena Poslovnika Državnega sveta (Uradni list RS, št. 70/08, 73/09, 101/10, 6/14, 26/15, 55/20 in 123/20) predlagam, da se na Ministrstvo za izobraževanje, znanost, šolstvo in šport naslovi naslednjo pobudo:

Ministrstvo za izobraževanje, znanost, šolstvo in šport naj na podlagi sprememb in/ali dopolnitev veljavne zakonodaje zagotovi sistemsko ureditev pravice do spremljevalca na poti v in iz vzgojno izobraževalne ustanove za otroke in mladostnike s posebnimi potrebami, če slednji potrebujejo spremstvo, pri čemer naj se financiranje navedene pravice zagotovi iz proračuna Republike Slovenije bodisi neposredno bodisi na podlagi povračila stroškov posamezni lokalni skupnosti.

Obrazložitev:

Zakon o osnovni šoli (Uradni list RS, št. 81/06 – uradno prečiščeno besedilo, 102/07, 107/10, 87/11, 40/12 – ZUJF, 63/13 in 46/16 – ZOFVI-L; v nadaljevanju: ZOsn) v 56. členu določa, da imajo otroci s posebnimi potrebami pravico do brezplačnega prevoza, ne glede na oddaljenost njihovega prebivališča od osnovne šole, če je tako določeno v odločbi o usmeritvi. Otroci s posebnimi potrebami, ki imajo z odločbo o usmeritvi določeno izvajanje dodatne strokovne pomoči v zavodu za vzgojo in izobraževanje otrok in mladostnikov s posebnimi potrebami, pa imajo v skladu z istim členom ZOsn pravico do povračila stroškov prevoza do zavoda, v katerem se ta pomoč izvaja, če je njihovo prebivališče od tega zavoda oddaljeno več kot štiri kilometre.

Hkrati je v 82. členu Zakona o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja (Uradni list RS, št. 16/07 – uradno prečiščeno besedilo, 36/08, 58/09, 64/09 – popr., 65/09 – popr., 20/11, 40/12 – ZUJF, 57/12 – ZPCP-2D, 47/15, 46/16, 49/16 – popr. in 25/17 – Zvjaj; v nadaljevanju: ZOFVI) določeno, da se iz sredstev lokalne skupnosti zagotavljajo sredstva za prevoze učencev osnovne šole v skladu s

56. členom ZOsn, razen za prevoze učencev s posebnimi potrebami ob pouka prostih dnevih.

Zakon o usmerjanju otrok s posebnimi potrebami (Uradni list RS, št. 58/11, 40/12 – ZUJF, 90/12, 41/17 – ZOPOPP in 200/20 – ZOOMTVI) v 10. členu določa materialne pogoje in fizično pomoč za otroke s posebnimi potrebami, ki med drugim zajemajo tudi pravico do prilagoditev prostora in pripomočkov, v skladu z navodili za prilagojeno izvajanje programov in v skladu s prilagojenimi programi, ki jih sprejme ali določi pristojni strokovni svet, težje in težko gibalno oviranim ter slepim otrokom, ki so usmerjeni v programe za predšolske otroke in izobraževalne programe s prilagojenim izvajanjem z dodatno strokovno pomočjo pa se lahko za izvajanje fizične pomoči v času izvajanja vzgojno-izobraževalnega dela dodeli stalni ali začasni spremljevalec. Isti člen dodatno določa, da se tudi dolgotrajno bolnim otrokom, slabovidnim otrokom oziroma otrokom z okvaro vidne funkcije, otrokom z avtističnimi motnjami in otrokom s čustvenimi in vedenjskimi motnjami izjemoma lahko dodeli začasni spremljevalec na podlagi kriterijev, ki jih določi minister, pristojen za izobraževanje.

Otroci s posebnimi potrebami so torej na podlagi navedenega zakona upravičeni do spremljevalca, ki jim je na voljo med samim vzgojno izobraževalnim procesom, medtem ko ista raven skrbi ni zagotovljena za dostop do vzgojno izobraževalne ustanove in povrnite iz nje v domače okolje.

Na sistemski ravni so torej že zagotovljene podlage za spremstvo med samim vzgojno izobraževalnim procesom ter kritje stroškov prevoza otrok in mladostnikov s posebnimi potrebami zagotovljene na zakonski in podzakonski ravni in sistematično, nista pa še sistemsko urejeni pravica do spremljevalca za otroka ali mladostnika s posebnimi potrebami (če slednji spremljevalca potrebuje) na poti v in iz vzgojno izobraževalnega zavoda ter financiranje navedenega spremstva.

Pravilnik o organizaciji in povračilu prevoznih stroškov za prevoze otrok in mladostnikov s posebnimi potrebami (Uradni list RS, št. 45/19) tako ureja povrnitev stroškov prevoza do in iz zavoda za vzgojo in izobraževanje otrok in mladostnikov s posebnimi potrebami ter za predšolske otroke s posebnimi potrebami za njihove starše ali zakonite zastopnike, ni pa poskrbljeno za primere, ko starši ali zakoniti zastopniki zaradi različnih razlogov niso sposobni izvajati navedenega spremstva.

Starši (zlasti več otrok), med katerimi je tudi otrok s posebnimi potrebami, težko zagotovijo hkratno spremstvo svojim otrokom brez posebnih potreb kot tistemu ali tistim s posebnimi potrebami, še zlasti, ker ni nujno, da se sedeži ustanov, ki zagotavljajo varstvo, vzgojo in izobraževanje za otroke s posebnimi potrebami, nahajajo v istem kraju kot vzgojno izobraževalni zavodi za otroke, ki nimajo posebnih potreb. Posledično bi takšne družine, še zlasti če gre za enostarševska gospodinjstva, nujno potrebovale pomoč osebe, ki bi njihovega otroka s posebnimi potrebami spremljala na poti in iz vzgojno izobraževalne ustanove, stroški za navedeno spremljanje pa ne bi bremenili starša/-ev oziroma družine.

Iz analize Skupnosti občin Slovenije¹ iz februarja 2020 je razbrati, da je reševanje navedene problematike prepuščeno angažmaju vsake posamezne občine, pri čemer

¹ Dostopno prek: https://skupnostobcin.si/wp-content/uploads/2020/02/037.01.2020.01_spremljevalec-otroka-s-posebnimi-potrebami-v-casu-solskega-prevoza_za-splet.pdf.

prihaja do velikih razlik. Medtem ko nekatere občine in vzgojno izobraževalne ustanove, ki delujejo v njihovem okviru, ne zagotavljajo niti ustreznega prevoza otrok s posebnimi potrebami v in iz vzgojno izobraževalne ustanove niti spremljevalca ob prevozu (ker za to ni izražene želje ali iz drugih razlogov), nekatere težavo rešujejo na podlagi dodelitve vloge spremljevalca otroku s posebnimi potrebami kar vozniku kombija, s katerim se prevaža otroke.

Med najbolj urejenimi rešitvami je iz danih odgovorov občin razbrati popolno financiranje in zagotavljanje spremljevalca v času prevoza v vzgojno izobraževalno ustanovo in iz nje (v eni od občin navedeno izvajajo na podlagi Pravilnika o povračilu stroškov šolskega prevoza otrokom s posebnimi potrebami) ali pa vsaj sofinanciranje spremljevalca otrok s posebnimi potrebami prek programov javnih del. Iz odgovorov je zaznati tudi željo nekaterih občin po poznavanju dobrih praks ostalih občin na tem področju, kar pomeni, da bi sistemske usmeritve in rešitve na tem področju prišle še kako prav.

Posamezne lokalne skupnosti se, kot je razvidno, reševanja izpostavljenih težav lotevajo na različne načine, najbrž tudi v veliki odvisnosti od števila otrok v posamezni občini, ki potrebujejo tovrstno spremstvo pri prevozu. Na podlagi navedenega bi bilo z vidika zagotavljanja enakosti pravic vseh otrok s posebnimi potrebami zagotoviti sistemsko rešitev na zakonski ravni. Dana pobuda sledi navedenemu cilju.

Glede na pogosta opozorila lokalnih skupnosti, da se jim z zakonodajo velikokrat nalaga dodatne naloge, ki jih finančno obremenjujejo, hkrati pa se jim ne zagotovi ustreznih povračil iz državnega proračuna, se predlaga, da se stroške spremljevalca krije neposredno iz proračuna države oziroma se občinam zagotovi povračilo stroškov za zagotavljanjem predlagane dodatne pravice.

Državni svetnik
Danijel Kastelic, l. r.